

Лиценцирање истраживачког софтвера слободним лиценцама

ШТА ЈЕ ЛИЦЕНЦА?

Лиценца је правна изјава која објашњава како се софтвер може користити (нпр. мењати, делити или дистрибуирати) и под којим условима. Она обезбеђује законито коришћење софтвера и штити како програмере, тако и кориснике. Одлуку о избору лиценце треба донети чим се започне рад на развоју софтвера, како би се избегли правни проблеми и проблеми са компатибилношћу.

Овај водич пружа практичне савете за лиценцирање истраживачког софтвера. Обухвата врсте лиценци, избор одговарајуће лиценце и њену примену.

ВРСТЕ ЛИЦЕНЦИ

Постоји велики број стандардизованих софтверских лиценци које се могу применити на истраживачки софтвер. У зависности од нивоа и врсте ограничења која лиценца намеће, софтверске лиценце се деле се:

- Пермисивне лиценце, које омогућавају свима да користе, мењају и дистрибуирају софтвер, уз испуњавање малог броја услова ([MIT](#), [BSD](#), [Apache](#)).
- Копилефт лиценце, које захтевају да све измењене или изведене верзије софтвера буду објављене под истом слободном лиценцом као и изворни софтвер ([General Public License - GPL](#), [GNU Affero General Public License - GNU AGPL](#)). Захваљујући томе нове верзије остају отворене и спречава се затварање софтвера у власничке системе.
- Лиценце јавног домена, које омогућавају да се софтвер готово неограничено користи, мења и дели ([Unlicense](#)).
- Етичке лиценце или лиценце са доступним изворним кодом, које омогућавају увид у код и његово коришћење, али постављају ограничења за одређене намене, на пример за војне или за надзор ([Hippocratic License](#), [Anti-996](#), [Responsible AI Licenses - RAIL](#)).

Детаљније информације о томе шта различите лиценце допуштају и која ограничења намећу: [Choose a License](#)

ФАКТОРИ КОЈЕ ТРЕБА УЗЕТИ У ОБЗИР ПРИЛИКОМ ИЗБОРА ЛИЦЕНЦЕ

- Циљ пројекта развоја софтвера – нпр. пермисивна лиценца ако је циљ широка примена софтвера, или копилефт лиценца ако је важно обезбедити да нове верзије остану отворене.
- Компатибилност лиценци: Ако софтвер зависи од других софтверских библиотека, изабрана лиценца мора бити компатибилна са лиценцама тих библиотека како би се избегли правни или технички проблеми током интеграције или редистрибуције.
- Патенти: Ако софтвер користи компоненте заштићене патентима у власништву трећих лица, можда неће бити могуће применити неку лиценцу отвореног кода (нпр. GPL или Apache) без дозволе носиоца патента.

ИЗБОР И ПРИМЕНА ЛИЦЕНЦЕ

01

Користите алате који објашњавају лиценце једноставним језиком, као што је [choosealicense.com](#).

02

Проверите да ли је изабрана лиценца компатибилна са лиценцама коришћених софтверских библиотека или компонената од којих софтвер зависи. Ако није, изаберите другу лиценцу.

За пројекте машинског учења, код, податке и моделе треба лиценцирати одвојено, одговарајућим лиценцама – нпр. код софтверским лиценцама, податке [Creative Commons](#) или [Open Data Commons](#) лиценцама, а моделе посебним лиценцама за моделе ([OPT-175B license](#), [BigScience RAIL License](#)).

⚙️ [Compatibility Checker | Interoperable Europe Portal](#)
[License Compatibility - The Turing Way](#)
[Licensing Machine Learning models - The Turing Way](#)

03

Креирајте нову датотеку у основном директоријуму пројекта (највиши ниво директоријума – root) и назовите је License.txt или License.md. Копирајте текст изабране лиценце у ту датотеку. Текстови лиценци могу се наћи на:

- [choosealicense.com](#)
- [SPDX License List](#)

04

У све датотеке у пројекту које су обухваћене изабраном лиценцом треба укључити информације о лиценци.

⚙️ [Tutorial: How to become REUSE-compliant](#)

05

У све датотеке у пројекту које су обухваћене изабраном лиценцом треба укључити информације о лиценци.

СМЕРНИЦЕ И ВОДИЧИ

- [What is 'Free/Libre' or 'Open Source' software? The Turing Way](#)
- [Licenses – Open Source Initiative](#)
- [Open source licenses: What, which, and why - Ars Technica](#)
- [Find and compare software licenses | Interoperable Europe Portal](#)

